

RP 194/2009 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd. Enligt Vad som föreslås ska också andra än unga arbetslösa vara skyldiga att delta i arbetsverksamhet i

rehabiliteringssyfte.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2010.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
Aktiveringsplan och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.....	3
Arbetslöshet och deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	5
2. Föreslagna ändringar	7
3. Propositionens konsekvenser	8
Ekonomiska konsekvenser.....	8
Konsekvenser för myndighetsverksamheten	9
Konsekvenser för klienterna.....	9
4. Beredningen av propositionen	9
5. Samband med andra propositioner.....	10
DETALJMOTIVERING.....	10
1. Lagförslag.....	10
1.1. Lag om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	10
1.2. Lag om ändring av 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ..	11
1.3. Lag om ändring av 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd	12
2. Ikraftträdande.....	12
3. Samband med grundlagen och lagstiftningsordning	13
LAGFÖRSLAGEN.....	15
Lag om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	15
Lag om ändring av 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa	16
Lag om ändring av 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd	17
BILAGA.....	19
PARALLELLTEXTER.....	19
Lag om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	19
Lag om ändring av 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa	21
Lag om ändring av 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd	22

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Aktiveringsplan och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Syftet med lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) är att som extra åtgärd som en del av en större helhet bestående av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), lagen om utkomststöd (1412/1997) och lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002) effektivisera arbetskraftstjänster och sysselsättningsfrämjande åtgärder för att förhindra och minska långtidsarbetslöshet samt främja och sporra långtidsarbetslösas möjligheter att komma in på den öppna arbetsmarknaden. Syftet är också att effektivisera och klargöra samarbetet och arbetsfördelningen mellan arbets- och näringsförvaltningen och kommunerna vid bekämpandet av utslagning till följd av arbetslöshet.

I lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte föreskrivs om rättigheter och skyldigheter för långtidsarbetslösa som fått arbetsmarknadsstöd och personer som på grund av arbetslöshet länge fått utkomststöd vid utarbetandet av en aktiveringsplan som syftar till att förbättra sysselsättningsförutsättningarna och livskompetensen och genomförandet av aktiveringsåtgärderna i den. Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utgör ett aktiveringssystem för personer i en svår arbetsmarknadssituation som syftar till att sporra även klienten själv att agera för att förbättra sin ställning på arbetsmarknaden.

Ansvar för att de åtgärder som ingår i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte vidtas fördelas mellan arbets- och näringsbyrån och kommunen. Arbets- och näringsbyrån eller kommunen är skyldig att inleda åtgärder för att göra upp en aktiveringsplan, när en person som är klient hos dem uppfyller något av de aktiveringsvillkor som avses i 3 § som gäller tillämpningsområdet för lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Tillämpningen av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och skyldigheten att utarbeta en aktiveringsplan beror

på personens ålder, genomförandet av arbetskraftspolitiska åtgärder och på om personen med anledning av arbetslösheten får arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd.

I 3 § 1 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte definieras aktiveringsvillkoren för personer under 25 år och i 3 § 2 mom. för personer som fyllt 25 år. På grundval av 3 § 1 mom. i lagen tillämpas lagen på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för den som inte har fyllt 25 år och för vilken har utarbetats en jobbsökarplan och som har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar under de senaste 12 månaderna eller arbetslöshetsdagpenning för 500 dagar eller som har deltagit i en intervju för arbetssökande och vars huvudsakliga försörjning de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet. Lagen tillämpas med stöd av 3 § 2 mom. på utarbetandet av en aktiveringsplan för den som har fyllt 25 år och på arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte först när en jobbsökarplan har utarbetats för personen och han eller hon har fått arbetsmarknadsstöd för minst 500 dagar eller efter 500 arbetslöshetsdagpenningdagar arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar eller personens huvudsakliga försörjning under de senaste 12 månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Skyldigheten att sätta igång utarbetandet av en aktiveringsplan bestäms enligt vilken myndighets, arbets- och näringsbyråns eller kommunens, klient personen har varit när aktiveringsvillkor som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte uppfylls. Aktiveringsplanen ska dock utarbetas i samarbete mellan den person för vilken aktiveringsplanen utarbetas, arbets- och näringsbyrån och kommunen. I enlighet med 8 § 5 mom. i lagen ska planen också undertecknas av arbets- och näringsbyrån, kommunen och personen. Regleringen om utarbetandet av en plan framhäver således betydelsen av samarbetet mellan alla parter så att man kan planera och utarbeta en plan för klienten som så nära som möjligt motsvarar hans eller

hennes individuella behov. I aktiveringsplanen kan tas in tjänster som åligger både arbets- och näringsförvaltningen och kommunen att ordna. Syftet med de arbetskraftstjänster och sysselsättningsfrämjande aktiveringsåtgärder som ordnas av arbets- och näringsförvaltningen är att stödja klientens placering på den öppna arbetsmarknaden och i utbildning. När en aktiveringsplan utarbetas är arbetskraftstjänster och sysselsättningsfrämjande aktiveringsåtgärder med stöd av 8 § 2 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte primära tjänster för en klient som är arbetslös arbetssökande.

Om arbets- och näringsbyrån vid utarbetandet av en aktiveringsplan bedömer att klienten inte kan erbjudas arbete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder senast inom tre månader efter det att planen utarbetades, ska arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ingå som en åtgärd i aktiveringsplanen enligt 8 § 3 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Riksdagen har dock vid godkännandet av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte specificerat att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är avsedd som en sekundär åtgärd. I samtliga fall när arbetskraftspolitiska åtgärder kan anlitas är de primära. Eftersom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är en sekundär åtgärd kan den inte ersätta de primära åtgärderna enligt planen för arbetssökande (RSv 177/2000 rd, ShUB 38/2000 rd, ApUU 17/2000 rd). Kommunen är med stöd av 6 § i lagen skyldig att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer som uppfyller de förutsättningar som fastslås i 3 § i lagen.

Enligt den styrgrupp som tillsattes av social- och hälsovårdsministeriet och som följt och utvärderat verkställigheten och genomförandet av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utgör långtidsarbetslösa som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inte en enhetlig skara, utan de kommer från många olika målgrupper. Orsakerna till långtidsarbetslöshet varierar enligt region och åldersgrupp. Olika målgrupper förutsätter olika aktiveringsåtgärder. Det största problemet bakom långtidsarbetslöshet kan å ena sidan vara bristen på efterfrågan på arbetskraft. Å andra sidan kan långtidsarbetslösa ha mentala eller missbrukarproblem och därför

ha svårt att bli sysselsatta på den öppna arbetsmarknaden. När det gäller unga kan arbetslivet ha förblivit helt främmande, vilket har försvårat livskompetensen. (Promemoria av styrgruppen för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemorior 2004:10, s. 13)

I praktiken ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som kommunens egen verksamhet och köpta tjänster från organisationer. Vanligen ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte t.ex. i återvinningsverksamhet eller i olika städ- eller assisterande uppgifter. Dessutom finns det platser för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte t.ex. inom den kommunala social- och hälsovården, enheterna inom det tekniska väsendet, undervisnings- och kulturväsendet samt vid verkstäder. Det finns platser i hela landet, men den regionala fördelningen är ojämn.

Utöver arbetskraftstjänster, sysselsättningsfrämjande aktiveringsåtgärder och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan även andra tjänster som möjliggör sysselsättning, livskompetens eller deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tas in i aktiveringsplanen. Klienten har rätt till social-, hälso-, rehabiliterings- och utbildningstjänsterna och andra åtgärder i aktiveringsplanen i enlighet med vad som föreskrivs särskilt i de lagar som gäller dem.

Alla personer som uppfyller de aktiveringsvillkor som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är med stöd av 10 § 1 mom. skyldiga att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan tillsammans med arbets- och näringsbyrån och kommunen. På basis av 10 § 2 mom. bestäms påföljderna för underlåtet att utarbeta en aktiveringsplan samt för vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbrytande av den enligt 8 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 10 § 1 och 4 mom. i lagen om utkomststöd. Ändå föreskrivs i 8 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om giltiga orsaker för vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller för avbrytande av den, medan det i 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om påföljderna för vägran eller avbrytandet.

Enligt 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är en person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och som vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan inte berättigad till arbetsmarknadsstöd under 60 dagar från tidpunkten för vägran. Inte heller personer under 25 år som utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den är berättigade till arbetsmarknadsstöd för 60 dagar. Enligt 8 kap. 6 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan därtill ställs skyldighet att vara i arbete, om personen upprepade gånger vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan eller handlar arbetskraftspolitiskt klandervärt sätt.

Enligt 10 § 1 mom. 3 och 4 punkten i lagen om utkomststöd kan grunddelen i utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet sänkas med högst 20 procent för en person som vägrat delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och en person under 25 år som vägrat ta emot arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller som utan giltig orsak avbrutit den. Enligt 10 § 3 mom. i lagen om utkomststöd kan påföljderna också utökas om personen upprepade gånger vägrar delta i de åtgärder som föreskrivs i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Den här hänvisningen verkar saknas som en brist av teknisk natur i hänvisningen till lagen om utkomstskydd som finns i 10 § 2 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

På grund av att aktiveringsvillkoren är olika börjar personer under 25 år omfattas av lagen tidigare än personer som fyllt 25 år. Dessutom förorsakas en påföljd för personer under 25 år både om de utan giltig orsak vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den, medan endast vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan förorsakar en påföljd för den som fyllt 25 år. Grunden för skillnaden i åldersgränserna mellan aktiveringsvillkoren och bindande verkan har varit avsikten att bryta utslagningsutvecklingen för unga i ett så tidigt skede som möjligt för att de ska få fotfäste i ett arbete eller någon annan aktiveringsverksamhet.

Arbetslöshet och deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Arbetslösheten har ökat på grund av recessionen. Vid ingången av 2008 fanns det 206 000 arbetslösa arbetssökande och 265 200 nya arbetslösa anmälde sig till Arbetskraftsbyråerna under 2008. Under årets lopp avslutades 264 500 personers arbetslöshet och i slutet av året fanns det 207 300 arbetslösa arbetssökande. Av de arbetslösa arbetssökandena var 94 086 under 25 år. (Arbetsförmedlingens årsstatistik 2008) I augusti 2009 var antalet arbetslösa arbetssökande 269 500, som var 74 300 mer än året innan. Antalet långtidsarbetslösa som fortgående varit mer än ett år arbetslösa var 41 100. Av dem hade 14 800 varit fortgående arbetslösa över två år. I augusti 2008 var motsvarande siffror 42 400 och 19 300. I augusti 2009 var 75 200 personer placerade med arbetskraftspolitiska åtgärder. Arbetslöshetsgraden var 7,6 procent, vilket var 2,0 procentenheter högre än ett år tidigare. Den säsong- och slumpvariationsrensade trenden för arbetslöshetsgraden var 8,8 procent i augusti. (Statistikcentralen. Arbetskraftsundersökningen augusti 2009, Arbets- och näringsministeriet. Sysselsättningsöversikten augusti 2009.)

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ordnas som en del av aktiveringsplanen i enlighet med lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är avsedd som en sistahandsåtgärd för personer som varit länge arbetslösa och som enligt arbets- och näringsbyråns bedömning inte kan erbjudas arbete eller andra sysselsättningsfrämjande åtgärder. När en aktiveringsplan utarbetas i samarbete mellan arbets- och näringsbyrån, kommunen och personen ska det alltid först kartläggas vilka möjligheter det finns på basis av personens arbets- och funktionsförmåga att erbjuda personen arbetskraftspolitiska och sysselsättningsfrämjande åtgärder som ordnas av arbets- och näringsförvaltningen. De personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är vanligen långtidsarbetslösa som ofta samtidigt har ett behov av både arbets- och näringsförvaltningens och social- och hälsovårdens tjänster och eventuellt också av andra förvaltningsområdets tjänster. Om arbets- och näringsförvaltningens åtgär-

der inte kan erbjudas på grund av begränsningar i personens arbets- och funktionsförmåga, bemöter arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som ordnas med arbets- och näringsförvaltningens aktiveringsåtgärder och andra behövliga kompletterande tjänster, klientens servicebehov bättre än andra åtgärder.

Det finns ingen enhetlig täckande statistik över vilka personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte på grund av de alternativa vägar och former av utkomstskydd som leder fram till servicen. Personer som deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte statistikförs i statistiken över den sociala tryggheten, när det gäller personer som fått arbetsmarknadsstöd i Folkpensionsanstaltens och Försäkringsinspektionens *Statistik om arbetslöshetsskyddet i Finland* och när det gäller personer som fått utkomststöd i statistiken *Utkomststöd* från Institutet för hälsa och välfärd (fram till den 31 december 2008 Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, *Stakes*). Antalet personer som årligen deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte fås genom att räkna ihop antalet statistikförda klienter och från det sammanlagda antalet ta bort sådana

personer som förutom arbetsmarknadsstöd även får utkomststöd som ersättning för resekostnader för att undvika dubbelt klientskap.

Antalet personer som deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har ökat jämnt sedan lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte trädde i kraft år 2001. År 2007 deltog 7 825 personer som fått arbetsmarknadsstöd och 5 686 personer som fått utkomststöd i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Av dem som fått utkomststöd fick 55 procent arbetsmarknadsstöd som primär förmån och därför var utkomststöd huvudsaklig inkomst för endast 2 559 personer. Sammanlagt deltog 10 384 personer 2007 i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, varav cirka 2 150, dvs. 20 procent var under 25 år. Något fler män än kvinnor har deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Av de deltagare som fått arbetsmarknadsstöd 2007 var 56 procent män och 44 procent kvinnor. De relativa andelarna har hållits nästan oförändrade under åren 2004–2007. Personer som fått arbetsmarknadsstöd deltog i genomsnitt i 110 verksamhetsdagar 2007. När det gäller dem som fått utkomststöd bedöms antalet vara det motsvarande.

Personer som 2003–2007 deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte på grundval av primär försörjning

	2003	2004	2005	2006	2007
Personer som fått arbetsmarknadsstöd som huvudsaklig inkomst (Statistik om arbetslöshetsskyddet i Finland 2003–2007)	3 218	3 970	4 712	6 506	7 825
Personer som fått utkomststöd (Statistiken över utkomststöd 2003–2007)	2 389	2 849	3 419	4 485	5 686
Personer som fått utkomststöd som huvudsaklig inkomst	1 075	1 282	1 539	2 018	2 559
Totalt	4 293	5 252	6 251	8 524	10 384

Man övergår i allmänhet inte till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte omedelbart sedan aktiveringsvillkoren uppfyllts, utan i ett ganska sent skede då arbetslösheten har varat länge. Ungefär 22,5 procent av dem som övergår från arbetsmarknadsstöd till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har fått arbetsmarknadsstöd för högst 500 dagar och

nästan 60 procent för minst 1 000 dagar. Det finns väldigt lite forskningsinformation om effekterna av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Enligt arbets- och näringsförvaltningens uppgifter var knappt 20 procent av deltagarna i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 2007 placerade i arbetskraftstjänster, sysselsättningsfrämjande åtgärder eller

arbetslivet 2008. Med avvikelse från målen i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har största delen av dem som deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte fyllt 25 år.

Det finns ingen täckande statistik över vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Enligt den ovannämnda styrgrupp som tillsattes av social- och hälsovårdsministeriet och som utvärderat verkställigheten och genomförandet av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har få vägrat delta i eller avbrutit arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och utkomstskyddsförmåner har minskats efter övervägande. Påföljderna har framför allt ansetts ha en förebyggande effekt.

2. Föreslagna ändringar

Enligt regeringsprogrammet för Matti Vanhanens andra regering slopas åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och arbetsverksamhetens innehåll utvecklas så att det motsvarar deltagarnas individuella behov. Slopandet av åldersgränsen för bindande verkan föreslås bli genomfört genom en ändring av bestämmelserna om påföljder i 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i 10 § i lagen om utkomststöd så att påföljderna för vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är de samma för personer som fyllt 25 år som för personer under 25 år. Som en följd av ändringen mister också personer som fyllt 25 år och som vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den rätten till arbetsmarknadsstöd för 60 dagar räknat från vägran, dem åläggs en arbetsförpliktelse som avses i 8 kap. 6 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av förfarande som arbetsmarknadspolitiskt är klandervärt eller grunddelen i deras utkomststöd kan sänkas med högst 20 procent. Samtidigt föreslås ändringar av teknisk karaktär i 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt i 10 a § i lagen om utkomststöd.

Syftet med åtgärder inom en aktiv socialpolitik är att sträva efter att förbättra ställningen för sådana gemensamma klienter

inom social- och hälsovården, socialförsäkringen och arbets- och näringsförvaltningen vars sysselsättningsförutsättningar är bristfälliga och i fråga om vilka det krävs ett effektiviserat sektorsövergripande och multiprofessionellt myndighets-samarbete för att förbättra deras ställning. Målet för slopandet av åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är att genom aktiva socialpolitiska åtgärder förbättra sysselsättningsmöjligheterna och livskompetensen för personer som fyllt 25 år som varit länge arbetslösa och därigenom förebygga utslagning. Genom propositionen föreslås dock inga ändringar i aktiveringsvillkoren som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utan personer som fyllt 25 år börjar i princip fortfarande omfattas av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte senare än personer under 25 år. Genom propositionen föreslås inte heller någon ändring i relationen mellan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och ordnandet av arbetskraftspolitiska åtgärder. I samtliga fall när arbetskraftspolitiska åtgärder kan anlitas är de primära. Eftersom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är en sekundär åtgärd kan den inte ersätta de primära åtgärderna enligt planen för arbetssökande

Genom propositionen utökas inte kommunernas eller arbets- och näringsförvaltningens uppgifter och ändras inte skyldigheterna att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Kommunen kommer även i fortsättningen att ha motsvarande skyldighet att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som den redan har genom lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Kommunerna är med stöd av 6 § och 8 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skyldiga att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer som uppfyller aktiveringsvillkoren som avses i 3 § i lagen och som inte på villkor som närmare anges i lagen kan erbjudas arbete eller andra sysselsättningsfrämjande åtgärder på grund av begränsningar i personens arbets- och funktionsförmåga. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är också fortfarande avsedd att vara en sistahandsåtgärd för personer som sannolikt inte kommer att bli sysselsatta genom de övriga tillgängliga åtgärderna.

3. Propositionens konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

På grund av effekterna av slopandet av åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bedöms antalet personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte öka med cirka 2 000 personer 2010. Ökningen beror på personer som uppfyller de förutsättningar för utarbetandet av en aktiveringsplan som avses i 3 § 2 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och vars aktiveringsplan inefattar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, men som av någon anledning utan det föreslagna slopandet av åldersgränsen för skyldigheten skulle vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller skulle avbryta den.

Ökningen i antalet klienter innebär en ökning om cirka 209 000 verksamhetsdagar förutsatt att antalet verksamhetsdagar per år och person inte ändras. Enligt 24 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har kommunen rätt i statlig ersättning för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte få 10,09 euro per dag och person som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. I och med att åldersgränsen för skyldigheten att delta slopas bedöms antalet statliga ersättningar som betalas ut öka med 2,1 miljoner euro 2010, vilket har beaktats i statens budgetförslag 2010 under moment 33.20.31 för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Kostnader som orsakas till kommunen av ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är, till den del som de överstiger den statliga ersättning som betalas till kommunerna, kostnader som berättigar till statsandelen för kommunernas grundservice och som beaktas i kostnadsgrunden för de kalkylerade kostnaderna för socialvården för 7—64-åriga. Kommunen orsakas kostnader till exempel för anställning av personer som ordnar och leder arbetsverksamhet, lokaler, arbetsredskap, reseersättningar samt för den sysselsättningspenning som betalas för deltagare som får utkomststöd som sin huvudsakliga inkomst. I en undersökning som studerade de ekonomiska konsekvenser som arbetsverksamheten i rehabiliteringssyf-

te medför kommunernas ekonomi (Ekonomiska konsekvenser som arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte medförde för kommunerna 2006; Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet, 4/2008) uppskattades att kostnaderna för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte med statens kompensation obeaktad var 30,78 euro per verksamhetsdag år 2006.

Justerad med det senaste poängtalet för prisindex för social- och hälsovården (2008) är priset på en verksamhetsdag 33,50 euro. Frånräknad statens kompensation till kommunerna är kommunernas kostnader för en verksamhetsdag 23,41 euro justerad med det ovannämnda poängtalet för prisindex för social- och hälsovården. På så sätt beräknas det att slopandet av åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte medför att de kommunernas kostnader för ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som utgör grunden för statsandelen för grundservice ökar med cirka 4,8 miljoner euro, vilket ska beaktas som kalkylerade kostnader för socialvården för 7—64-åriga i kostnadsgrunden för statsandelsmoment 28.90.30 för kommunernas grundservice. Det föreslås att den samhörande statsandelsökningen på 50 procent, 2,4 miljoner euro, beaktas i statsandelsmomentet för kommunernas grundservice. Det bedöms att slopandet av åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte orsakar, efter statsandelen, kostnader till kommunen 2,4 miljoner euro. Social- och hälsovårdsministeriet ska uppfölja utvecklingen av kostnader som kommunerna orsakas av verksamhetsdagarna inom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och utvecklingen av antalet klienter.

Till en mottagare av arbetsmarknadsstöd som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas med stöd av 7 kap. 8 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i ersättning för uppehälle 8 euro för varje dag som den arbetslöse deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Staten finansierar helt de underhållsersättningar som betalas till mottagare av arbetsmarknadsstöd för tiden i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Det bedöms att slopandet av åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i

rehabiliteringssyfte medför att antalet deltagare som fyllt 25 år och som redan nu är berättigade till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ökar med cirka 1400 personer 2010. Detta bedöms öka underhållsersättningarnas belopp med 1,0 miljon euro 2010, vilket har beaktats i statens budgetförslag 2010 under moment 33.20.52 för arbetsmarknadsstöd.

Dessutom håller regeringen i anslutning till budgetpropositionen på att ge en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar, så att underhållsersättningen höjs med 1 euro om dagen vid ingången av år 2010. När det gäller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bedöms höjningen av underhållsersättningen öka utgifterna med 1,0 miljon euro 2010.

Till utkomststödtagare som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas med stöd av 10 a § i lagen om utkomststöd för varje dag som personen deltar i verksamheten en sysselsättningspenning som är lika stor som ersättningen för uppehälle enligt 10 kap. 3 § 1 mom. i lagen om offentlig arbetskraftservice. Dessutom avspeglar sig höjningen av underhållsersättningen i sysselsättningspenningens belopp i enlighet med den hänvisande bestämmelsen i 10 a § i lagen om utkomststöd. Höjningen av nivån på sysselsättningspenningen bedöms öka de totala kostnaderna med 406 000 euro 2010. Detta har beaktats i statens budgetförslag 2010 under statsandelsmomentet för kommunernas grundservice, som i detta sammanhang har förhöjts med en statsandel på 203 000 euro.

Konsekvenser för myndighetsverksamheten

Genom slopandet av åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ingriper man inte i kommunens skyldighet att anordna verksamheten, eftersom aktiveringsvillkor som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inte ändras genom lagförslaget. Kommunen har redan nu en skyldighet att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för alla de personer som uppfyller aktiveringsvillkoren och som inte kan erbjudas ar-

bete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder senast inom tre månader av utarbetandet av aktiveringsplanen. Antalet personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bedöms dock öka med cirka 2 000 personer, om personer som fyllt 25 år och som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte till följd av slopandet av åldersgränsen för bindande verkan fortsättningsvis omfattas av verksamheten eller om personer som är berättigade till verksamheten kommer att omfattas av den. Lagförslaget kan, i och med att verksamheten utvidgas, ha konsekvenser även för kommunens behov att inrikta personalresurser till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. För att främja effekterna av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bör det också finnas tillräckligt med aktiveringsåtgärder och tjänster som stöder dessa. Ökningen av antalet klienter förutsätter att platserna för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ökas i motsvarande mån.

Konsekvenser för klienterna

Slopandet av åldersgränsen för skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte påverkar den ekonomiska situationen för personer som är skyldiga att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i form av avbruten rätt till arbetsmarknadsstöd eller en möjlig sänkning av utkomststödet grunddel, om personen utan giltigt skäl vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den. Under den tid då en person deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte förbättras personens ekonomiska ställning däremot genom underhållsersättningens eller sysselsättningspenningens belopp.

Målet med deltagandet i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är och den också bedöms ha effekten av att öka en persons sysselsättningsmöjligheter och livskompetens samt förbygga utslagning och de problem som följer av den.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. I samband med bered-

ningen har konsulterats arbets- och näringsministeriet. Lagförslagen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

5. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den. I samband med budgetpropositionen överlämnas till Riksdagen separat också en regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar, vilken har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. I denna proposition har beaktats de ändringar som föreslås i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Enligt uppgifter som fanns tillgängliga under beredningen av propositionen är avsikten att under hösten 2009 i riksdagen behandlas också en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilken har beretts vid arbets- och näringsministeriet. Avsikten är att den sistnämnda propositionen innehåller förslag till ändringar i bestämmelserna om arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner och särskilda arbetskraftpolitiska begränsningar för arbetsmarknadsstöd.

Eftersom förslag till ändringar som gäller eller hör samman med nämnda bestämmelser också ingår i denna proposition, bör det ännu under riksdagsbehandlingen säkerställas att bestämmelserna stämmer överens.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

2 §. Definitioner. Det föreslås att i hänvisningarna i paragrafens 1 mom. 5 och 6 punkten görs korrigeringar av teknisk karaktär, som orsakas av förslagen i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar. Den ändring som föreslås i 1 mom. 5 punkten motsvarar innehållsmässigt gällande 7 kap. 2 § 2–6 och 8 punkten och 7 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Däremot med avvikelse från den tidigare betraktas inte som berättigade till arbetsmarknadsstöd personer till vilka utbetalningen av arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet har förhindrats på grund av försenad ansökan om arbetsmarknadsstöd eller på grund

av det jämkande eller minskande av förmåner som avses i 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Ändringen av 1 mom. 6 punkten motsvarar innehållsmässigt gällande 7 kap. 8 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, dock så, att nivån på ersättningen för uppehälle höjs med 1 euro.

10 §. Skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte Enligt 1 mom. är den som uppfyller aktiveringsvillkor som avses i 3 § skyldig att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan. Enligt 2 mom. tillämpas i fråga om vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan vad som bestäms i 8 kap. 7 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 10 § 1 och 4 mom. i lagen om utkomststöd. I rubriken för paragrafen och i 2 mom. föreslås korrigeringar av teknisk som inte ändrar bestämmelsernas syfte eller rådande praxis. Det föreslås att ändringarna görs för att rätta och precisera hänvisnings-

bestämmelsen så att den motsvarar sitt ursprungliga syfte.

Gällande 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte gäller enligt sin ordalydelse påföljder för försummelse att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan vilka med stöd av hänvisningsbestämmelsen bestäms enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd. De bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd som avses i hänvisningsbestämmelsen gäller enligt formuleringarna också om personer under 25 år vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Därför föreslås att rubriken för 10 § och 10 § 2 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ändras så att de blir mera informativa och bättre motsvarar innehållet i bestämmelserna så att det av ordalydelsen framgår att påföljderna förutom vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan även gäller vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

I sagda 10 § 2 mom. hänvisas felaktigt i fråga om påföljder för vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan till 8 kap. 7 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa där det föreskrivs om giltiga skäl att vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryta den. I 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs däremot om påföljder som orsakas om en person utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den. Därför föreslås att hänvisningen i 10 § 2 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ändras så att den hänvisar till 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det är ändamålsenligt att rikta hänvisningen till hela 6 §, eftersom paragrafen i sin helhet gäller vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Det föreslås att en hänvisning till 10 § 1 och 4 mom. i lagen om utkomststöd, som finns i paragrafens 2 mom., utvidgas även till 10 § 3 mom. i lagen om utkomststöd, som gäller upprepad vägran att delta i åtgärder i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Hänvisningen som ändrats till innehållet motsvarar omfattningen av hänvisningen till lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

1.2. Lag om ändring av 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

8 kap.

Särskilda arbetskraftspolitiska begränsningar för arbetsmarknadsstöd

6 §. Vägran och avbrytande i anslutning till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Det föreslås att 2 mom. ändras så att också för en person som uppfyller aktiveringsvillkoren i 3 § 2 mom. 1 och 2 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den följer 60 dagar utan ersättning. Denna period räknas från vägran eller avbrottet. Aktiveringsvillkoret uppfylls enligt 3 § 2 mom. 1 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte då en jobsökarplan utarbetats för en person som fyllt 25 år och han eller hon på basis av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 500 dagar. Aktiveringsvillkoret uppfylls enligt 3 § 2 mom. 2 punkten då en jobsökarplan utarbetats för en person som fyllt 25 år och han eller hon efter perioden på 500 arbetslöshetsdagpenningdagar har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar på grund av arbetslöshet.

Det föreslås att ändringen genomförs genom att hänvisningen i paragrafen ändras helt till 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Gällande hänvisning gäller 3 § 1 mom. där det stadgas om aktiveringsvillkoren för personer under 25 år. I och med ändringen mister personer som fyllt 25 år som är berättigade till arbetsmarknadsstöd på samma sätt som personer under 25 år för en viss tid sin rätt till arbetsmarknadsstöd när han eller hon utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den. Rätten till arbetsmarknadsstöd knyter således en person som är skyldig att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte till en aktiv medverkan i sådana åtgärder som i sista hand är ägnade att främja upprätthållandet eller förbättrandet av hans eller hennes arbets- och funktionsförmåga och sysselsättning. Alla personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har inte förutsättningar för sysselsättning på den öppna arbetsmark-

naden som en fortsättning på arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. När det gäller dessa personer har arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i första hand betydelse när det gäller att främja en återställd funktionsförmåga, upprätthålla den återstående funktionsförmågan och främja livskompetensen samt förebygga utslagning. Målet för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är att förhindra de negativa effekter långvarig arbetslöshet har för klientens funktionsförmåga. Arbete eller annan slags aktiveringsverksamhet hjälper individen att få fotfäste i samhället och förebygger uppkomsten av andra problem.

Förslaget att rätten till arbetsmarknadsstöd ska knytas an till deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som främjar sysselsättning motsvarar redan nu skyldigheten för personer under 25 år och överensstämmer med de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmån i 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Dessutom föreskrivs i 8 kap. 4 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om att rätten till arbetsmarknadsstöd upphör i situationer där en person som under en tid som motsvarar den tid som regleras i 3 § 2 mom. 1 och 2 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte levt på arbetsmarknadsstöd utan giltig orsak vägrar delta i den arbetsprövning, arbetslivsträning eller arbetspraktik som överenskommit i jobbsökar-, aktiverings- eller integrationsplanen eller utan giltig orsak eller av eget förvållande avbryter arbetsprövning, arbetslivsträning eller arbetspraktik.

1.3. Lag om ändring av 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd

10 §. Sänkt grunddel. Det föreslås att 1 mom. 4 punkten ändras så att också om en person som uppfyller aktiveringsvillkoren i 3 § 2 mom. 3 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den kan det leda till en sänkning av utkomststödets grunddel med högst 20 procent. Aktiveringsvillkoret uppfylls enligt 3 § 2 mom. 3 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte då en jobbsökarplan utarbetats för en person som

fyllt 25 år och hans eller hennes huvudsakliga försörjning under de senaste 12 månaderna har baserat sig på utkomststöd som betalts på grund av arbetslöshet.

Det föreslås att ändringen genomförs genom att hänvisningen i paragrafen ändras helt till 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Gällande hänvisning gäller 3 § 1 mom. Den föreslagna sänkningen av utkomststödets grunddel motsvarar den påföljd som tidigare endast gällt personer under 25 år. I 10 § 1 mom. 1 och 2 punkten i lagen om utkomststöd föreskrivs dessutom om motsvarande möjligheter att sänka utkomststödets grunddel för andra personer än sådana som är skyldiga att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Grunddelen kan sänkas, om personen utan giltig orsak vägrar delta i arbete eller en arbetskraftspolitisk åtgärd eller om en invandrare som är berättigad till utarbetandet av en integrationsplan utan giltig orsak vägrar delta i utarbetandet av integrationsplanen eller i de åtgärder som ingår i den.

Syftet med sänkningen av utkomststödets grunddel är att få personer som länge varit arbetslösa att delta i aktiverande verksamhet och således förbättra sina sysselsättningsmöjligheter och sin livskompetens samt förebygga utslagning. När sänkningen görs ska man dock beakta 10 § 4 mom. i lagen om utkomststöd, enligt vilket sänkningen får utföras endast under förutsättningen att den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv.

10 a §. Sänkt grunddel. Det föreslås att i hänvisningen 1 mom. som gäller lagen om utkomstskydd för arbetslösa görs en korrigerande av teknisk karaktär, som orsakas av förslagen i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar. Innehållsmässigt motsvarar ändringen gällande 7 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, dock så, att nivån på ersättningen för uppehälle höjs med 1 euro.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

För att undvika oklarheter beträffande tolkningen föreslås att 8 kap. 6 § i lagen om ut-

komstskydd för arbetslösa eller alternativt 10 § i lagen om utkomststöd tillämpas på alla personer som när lagarna träder i kraft och därefter uppfyller de förutsättningar som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. På så sätt tillämpas lagarna även på de personer som har uppfyllt de förutsättningar som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte innan lagarna träder i kraft.

3. Samband med grundlagen och lagstiftningsordning

Propositionen har beröringspunkter med rätten till sådan grundläggande försörjning och oundgänglig försörjning och omsorg samt rätt till arbete som tryggats i grundlagen.

Avsikten med de föreslagna ändringarna i påföljdsbestämmelserna är att främja sysselsättning och att bryta långvarig arbetslöshet eller utkomststödsberoende. Målet överensstämmer med 18 § 2 mom. i grundlagen. Enligt bestämmelsen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelsen innebär också att det allmänna ska sträva efter att förhindra uppkomsten av en grupp permanent arbetslösa (RP 309/1993 rd). Enligt promemorian av den ovannämnda styrgrupp som tillsattes av social- och hälsovårdsministeriet har ett effektivt sätt att avbryta långtidsarbetslöshet visat sig vara att utvidga skyldigheten att ta emot arbete och delta i aktiverande åtgärder.

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Bestämmelsen garanterar individen subjektiv rätt till minimiskydd i alla livssituationer när det gäller ekonomisk och annan omsorg. Bestämmelsen är dock avsedd att tillämpas först när personen inte själv kan skaffa minimiskydd genom sin egen verksamhet eller får det från övriga socialskyddssystem eller andra personer. (RP 309/1993 rd, s. 69/II) Utkomststöd enligt lagen om utkomststöd är en central förmån genom vilken man strävar efter att på lagstiftningsnivå garantera den

trygghet som behövs för ett människovärdigt liv som avses i 19 § 1 mom. i grundlagen (RP 217/1997 rd). Rätten till utkomststöd gäller för var och en som uppfyller förutsättningarna för beviljande av stöd. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som en del av de socialtjänster som avses i socialvårdslagen (710/1982) garanterar på ett mer omfattande sätt alla individers rätt till oundgänglig omsorg.

I propositionen föreslås att på samma sätt som för personer under 25 år knyts an rätten för en person som fyllt 25 år och som fått utkomststöd på grund av långvarig arbetslöshet till utkomststödet grunddel till fullt belopp till personens deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Om en person som uppfyller aktiveringsvillkoren i 3 § 2 mom. 3 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den kan det leda till en sänkning av utkomststödet grunddel i enlighet med 10 § 1 och 4 mom. i lagen om utkomststöd. I den aktuella bestämmelsen föreskrivs redan nu om motsvarande påföljder för personer under 25 år som utan giltig orsak vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbrutit den. Dessutom kan grunddelen sänkas när en person vägrar ta emot arbete, delta i en arbetskraftspolitisk åtgärd eller utarbetandet av en integrationsplan eller en åtgärd som ingår i den.

Grundlagsutskottet har behandlat förhållandet mellan utkomststödet och 19 § 1 mom. i grundlagen när lagen om utkomststöd stiftades (GrUU 31/1997 rd). Utskottet har ansett att en sänkning av grunddelen enligt 10 § i lagen om utkomststöd i princip inte strider mot 19 § 1 mom. i grundlagen förutsatt att sänkningen inte är oskäligen. Enligt utskottet är syftet med bestämmelserna att främja sysselsättningen i stället för att låta någon vara permanent beroende av utkomststödet och att detta syfte harmonierar med idén med utkomststödet, nämligen att det är den förmån inom den sociala tryggheten som i sista hand ska tillgripas. Enligt utskottet är syftet godtagbart också framför allt med tanke på 15 § 2 mom. i regeringsformen (numera 18 § 2 mom. i grundlagen) som gäller det allmännas skyldighet att främja sysselsättningen

och verka för att var och en tillförsäkras rätt till arbete.

Vid behandlingen av förslaget till lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (RP 184/2000 rd) ansåg grundlagsutskottet (GrUU 44/2000) att vägran att vara med om att göra upp en aktiveringsplan och att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och avbrytande av verksamheten kopplas samman med sådana påföljder som innebär en sänkning av utkomststödets grunddel och som redan var möjliga i andra situationer och därför inte inverkar på lagstiftningsordningen.

Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad bl. a vid arbetslöshet. Genom bestämmelsen garanteras den som behöver grundläggande försörjning en rätt till den lagstadgade trygghet som ordnas av det allmänna och som har samband med de sociala risksituationer som räknas upp i bestämmelsen och de bestämmelser om förutsättningarna för erhållande av grundläggande försörjning och behovsprövning som ges genom lag. (RP 309/1993 rd, GrUU 25/1994 rd). Det arbetsmarknadsstöd som regleras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är en av formerna för den grundläggande försörjningen.

Begränsningen av arbetsmarknadsstödet har samband med tryggad grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 20/1998 rd, GrUU 44/2000 rd, GrUU 50/2005). Grundlagsutskottet har dock ansett att inte grundlagen i sig utgör hinder för att ställa villkor för erhållande av en förmån som tryggar den grundläggande försörjningen (GrUU 17/1995 rd, GrUU 17/1996 rd, GrUU 20/1998 rd, GrUU 44/2000 rd). Enligt utskottet kan det vid arbetslöshet mycket väl bygga på att den behöriga personen själv aktivt medverkar till åtgärder som i sista hand bidrar till att uppehålla arbetsförmågan och

främja sysselsättningen. Enligt utskottet kan villkoren för en tryggad grundläggande försörjning således kräva motprestationer av stödtagaren (GrUU 17/1996 rd, GrUU 44/2000 rd, GrUU 46/2002 rd).

I propositionen föreslås att en person som uppfyller aktiveringsvillkoren i 3 § 2 mom. 1 och 2 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska vara skyldig att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ingår i en aktiveringsplan. Skyldigheten att delta kopplas samman med erhållandet av arbetsmarknadsstöd som tryggar en grundläggande försörjning på motsvarande sätt som redan har gjorts i fråga om vissa arbetskraftspolitiska åtgärder och under 25-åriga personers deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Vid behandlingen av förslaget till lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har grundlagsutskottet ansett att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har ”ett saksamband med ambitionen att röja hindren för sysselsättning på den enskilda människans nivå och att den till sin målsättning därför kan jämföras med sådana gällande arbetskraftspolitiska åtgärder där utskottet har ansett det möjligt att koppla ihop skyldigheten att delta med hot om förlust eller sänkning av stödet.” (GrUU 44/2000 rd).

Genom propositionen föreslås att gällande påföljder för vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryta den som godkänts av grundlagsutskottet på samma sätt kopplas samman med om en person som fyllt 25 år vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den.

Med stöd av vad som anförts ovan anser regeringen att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 2 mars 2001 om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten, rubriken för 10 § och 10 § 2 mom., av dem 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten och 10 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1293/2002, som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) den som har rätt till arbetsmarknadsstöd en person som får arbetsmarknadsstöd samt en person som avses i 9 kap. 2 § 3 och 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) ersättning för uppehälle ersättning per dag som med stöd av 9 kap. 5 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

10 §

Skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I fråga om vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och i sådan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ingår i planen tillämpas vad som bestäms i 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i 10 § 1, 3 och 4 mom. i lagen om utkomststöd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 8 kap. 6 § 2 mom. som följer:

8 kap

**Särskilda arbetskraftspolitiska begränsningar
för arbetsmarknadsstöd**

6 §

Vägran och avbrytande i anslutning till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

En person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och som utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbry-

ter eller av eget förvållande måste avbryta arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, är inte berättigad till arbetsmarknadsstöd under 60 dagar från tidpunkten för vägran eller avbrytandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på alla personer som när lagarna träder i kraft och därefter uppfyller de villkor som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om det förfarande som avses i lagen ägt rum medan lagen var i kraft.

3.

Lag**om ändring av 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 1997 om utkomststöd (1412/1997) 10 § 1 mom. 4 punkten och 10 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 1294/2002, som följer:

10 §

Sänkt grunddel

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

4) En person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har utan giltig orsak enligt 8 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbrutit eller av eget förvållande varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

10 a §

Sysselsättningspenning och reseersättning

Till den som får utkomststöd och som del-

tar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas för varje dag som personen deltar i verksamheten en sysselsättningspenning som är lika stor som ersättningen för uppehälle enligt 10 kap. 3 § 1 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice. Sysselsättningspenningen betalas förhöjd med iakttagande av vad som i 10 kap. 3 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice bestäms om beloppet av förhöjd ersättning för uppehälle till studerande som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och om förutsättningarna för dess erhållande. Sysselsättningspenning betalas dock inte för de dagar för vilka personen får ersättning för uppehälle enligt 9 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på alla personer som när lagarna träder i kraft och därefter uppfyller

de villkor som avses i 3 § i lagen om arbets- farande som avses i lagen ägt rum medan la-
verksamhet i rehabiliteringssyfte, om det för- gen var i kraft.

Helsingfors den 9 oktober 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Paula Risikko*

*Bilaga
Parallelltexter*

1.

Lag

om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 2 mars 2001 om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten, rubriken för 10 § och 10 § 2 mom., av dem 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten och 10 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1293/2002, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) den som har rätt till arbetsmarknadsstöd en person som får arbetsmarknadsstöd samt en person som avses i 7 kap. 2 § och 7 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) ersättning för uppehälle ersättning per dag som med stöd av 7 kap. 8 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

10 §

Skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan

I fråga om vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan tillämpas vad som bestäms i 8 kap. 7 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i 10 § 1 och 4 mom. lagen om utkomststöd.

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) den som har rätt till arbetsmarknadsstöd en person som får arbetsmarknadsstöd samt en person som avses i 9 kap. 2 § 3 och 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) ersättning för uppehälle ersättning per dag som med stöd av 9 kap. 5 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

10 §

Skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I fråga om vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och i sådan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ingår i planen tillämpas vad som bestäms i 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

20

Gällande lydelse

RP 194/2009 rd

Föreslagen lydelse

och i 10 § 1, 3 och 4 mom. i lagen om ut-
komststöd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 8 kap. 6 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

8 kap

Särskilda arbetskraftspolitiska begränsningar för arbetsmarknadsstöd

6 §

Vägran och avbrytande i anslutning till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

En ung person som avses i 3 § 1 mom. lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och som utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter eller av eget förvållande måste avbryta arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, är inte berättigad till arbetsmarknadsstöd under 60 dagar från tidpunkten för vägran eller avbrytandet.

Föreslagen lydelse

8 kap

Särskilda arbetskraftspolitiska begränsningar för arbetsmarknadsstöd

6 §

Vägran och avbrytande i anslutning till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

En person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och som utan giltig orsak vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter eller av eget förvållande måste avbryta arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, är inte berättigad till arbetsmarknadsstöd under 60 dagar från tidpunkten för vägran eller avbrytandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på alla personer som när lagarna träder i kraft och därefter uppfyller de villkor som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om det förfarande som avses i lagen ägt rum medan lagen var i kraft.

3.

Lag**om ändring av 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 1997 om utkomststöd (1412/1997) 10 § 1 mom. 4 punkten och 10 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 1294/2002, som följer:

Gällande lydelse

10 §

Sänkt grunddel

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

4) en person som avses i 3 § 1 mom. lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har utan giltig orsak enligt 8 kap. 7 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbrutit eller av eget förvållande varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

10 a §

Sysselsättningspenning och reseersättning

Till den som får utkomststöd och som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas för varje dag som personen deltar i verksamheten en sysselsättningspenning som är lika stor som ersättningen för uppehälle enligt 10 kap. 3 § 1 mom. lagen om offentlig arbetskraftsservice. Sysselsättningspenningen betalas förhöjd med iakttagande av vad som i 10 kap. 3 § 2 mom. lagen om offentlig arbetskraftsservice bestäms om beloppet av förhöjd ersättning för uppehälle till studerande som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och om förutsättningarna för dess erhållan-

Föreslagen lydelse

10 §

Sänkt grunddel

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

4) En person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har utan giltig orsak enligt 8 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbrutit eller av eget förvållande varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

10 a §

Sysselsättningspenning och reseersättning

Till den som får utkomststöd och som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas för varje dag som personen deltar i verksamheten en sysselsättningspenning som är lika stor som ersättningen för uppehälle enligt 10 kap. 3 § 1 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice. Sysselsättningspenningen betalas förhöjd med iakttagande av vad som i 10 kap. 3 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice bestäms om beloppet av förhöjd ersättning för uppehälle till studerande som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och om förutsättningarna för dess

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

de. Sysselsättningspenning betalas dock inte för de dagar för vilka personen får ersättning för uppehälle enligt 7 kap. 8 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

erhållande. Sysselsättningspenning betalas dock inte för de dagar för vilka personen får ersättning för uppehälle enligt 9 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på alla personer som när lagarna träder i kraft och därefter uppfyller de villkor som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om det förfarande som avses i lagen ägt rum medan lagen var i kraft.
